

BİR ÜLKÜ ADAMI
AHMET NEDİM SERVET TÖR 'ün "Rûznâme-i Seyâhati"
Günlükleri, Risaleleri ve Şiirleri

Hazırlayanlar

Elmas ŞAHİN & Nur DOĞAN

© Copyright 2023

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığının bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-625-399-468-6

Yayın Koordinatörü

Yasin DİLMEN

Kitap Adı

BİR ÜLKÜ ADAMI
AHMET NEDİM SERVET TÖR 'ün
"Rûznâme-i Seyâhâti"
Günlükleri, Risaleleri ve Şiirleri

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

47518

Hazırlayanlar

Elmas ŞAHİN
ORCID iD: 0000-0002-8509-1882
Nur DOĞAN
ORCID iD: 0000-0001-6214-936X

Baskı ve Cilt

Vadi Matbaacılık

Bisac Code

FIC041000

DOI

10.37609/akya.2893

Kütüphane Kimlik Kartı

Bir Ülkü Adamı Ahmet Nedim Servet Tör 'ün "Rûznâme-i Seyâhâti" Günlükleri,
Risaleleri ve Şiirleri / Emeği Geçenler : Elmas Şahin, Nur Doğan.

Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2023.

215 s. : resim, fotoğraf ; 160x235 mm.

ISBN 9786253994686

1. Biyografi.

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

Sevgili Atamıza

Türkiye Cumhuriyeti ilelebet yaşayacaktır...

Sunuş

Harbiye Nezareti memurluğundan müsteşar yardımcılığına Osmanlının önemli bürokratlarından, şair Ahmet Nedim Servet Tör (1871- 13 Nisan 1947) Osmanlı Feriki (Tümgeneral) Servet Paşa ve İfakat Hanımın oğlu olarak 1. Meşrutiyet'ten 5 yıl önce doğar ve Atatürk'ten 9 yıl sonra vefat eder. Mustafa Kemal Atatürk'ün –her Türk evladının hayatında olduğu gibi- Ahmet Nedim Bey ve ailesinin hayatında önemli izleri vardır. Öyle ki Ahmet Nedim Bey'in ailesinin ilk soyadları Tunator'u veren Atatürk'tür. Ahmet Nedim Bey'in torunu Duygun Türkmen Oswald'ın aktardığına göre amcası Edip Bey ile Mustafa Kemal Atatürk askerî mektepten arkadaşır. Soyadı Kanunundan sonra Gazi, Edip Bey'e soyadı aldınız mı diye sorduğunda henüz almadıkları, karar vermeye çalıştıkları cevabını alınca “Nereden geldiniz?” diye ikinci bir soru yöneltir. Edip Bey ise “Tuna boylarından...” cevabını verir. Bunun üzerine Gazi, “O hâlde sizin soyadınız Tunator olsun.” der. Ahmet Nedim Bey ve ailesi uzun bir süre bu soyadını kullanırlar. Ancak daha sonra uzun olduğu gerekçesiyle kısaltarak Tör imzasını kullanırlar.

Ahmet Nedim Bey, hem bir Osmanlı aydını hem de “Ben Türk'üm” diye şiirlerinde de haykıran, risalelerinde Türk halkının geleceği için çırpınan vatan sevdalısı bir Türk'tür. Günlükleriyle çağına ışık tutarken yazdığı şiirler ve risaleleriyle de millî hislere tercüman olmuş ancak tozlu raflara terk edilmiştir.

“Ahmet Nedim Servet Tör: Türk'ün Destanı” (Şubat 2013) adlı makalemiz yayımlandıktan bir yıl sonra Almanya'da olan ve Türkiye'ye döndükleri bir esnada makaleyle karşılaşan Ahmet Nedim Servet Tör'ün hayatta olan torunlarından, Ahmet Nedim Bey'in kızları Gülgün Aysay'ın kızı Fevvere Timurkan ve Hatice Nevhiz 'in kızı Duygun Türkmen Oswald Hanımefendilerden hiç tahmin etmediğimiz şekilde birer teşekkür telefonu aldık. O güne dek dedeleri Ahmet Nedim Bey'le ilgili akademik bir yazı kaleme alınmadığı ve yazarın varlığı konusunda herhangi bir tez veya araştırma görmediklerini (*Nevhiz'in Günlüğü /Defter-i Hatırat*'in 2008 yılında yayımı hariç) dile getirerek şükranlarını ifade ettiler ve ellerinde dedelerine ait hiç yayımlanmamış Osmanlıca elyazması metinlerin olduğundan ve onları günümüz Türkçesine çevirip yayımlayıp

yayımlamayacağımızı sordular, memnuniyetle kabul ettik ve Fevvere Hanım, 5 Mayıs 2014 ‘te açıklayıcı bir mektupla birlikte Ahmet Nedim Bey’in elyazması günlükleriyle yayınlanmamış şiirleri, detaylı soyağacı ve bazı fotoğrafları tarafımıza gönderdiler. Elimdeki başka projelerden dolayı hemen başlayamamıştım. Zaten 3 ayrı defterden oluşan el yazmalarını tek başıma yapmam da kolay olmayacaktı. Zira bazı yerler Yemen, Mısır, Eskişehir ve Ankara seyahatleri boyunca vapurda veya trende yazıldığından ya karmaşık ya okunmuyor yahut da çizilmiş yer yer silik ve okunmaz durumda olduğundan işimizin kolay olmayacağı el yazmalarıyla karşı karşıyaydık. Sevgili Nur Doğan, Prof. Dr. Kâzım Yetiş Hocamızın danışmanlığında *Ahmet Nedim Tör ve Şiirleri* (2017) adlı yüksek lisans tezini yapmıştı. Tezi görünce elimdeki belgelerden Nur’a bahsedip birer kopyalarını gönderdim ve birlikte çalışmaya koyulduk. Cumhuriyetimizin 100. Yılında Türkiye Cumhuriyetinin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk’e, Sevgili Atamıza Cumhuriyet armağanı olmasını planlayarak hem günlükleri hem de bugüne dek çevirileri yapılmamış olan risaleleriyle birlikte, ulaşabildiğimiz yayımlanmış ve yayımlanmamış tüm şiirlerini Osmanlıcılarından çevirerek bu kitapta toplamaya çalıştık. Çalışmamız süresince arada Türkiye’ye gelen Duygun Hanım’la da irtibatımızı kesmeyerek çalışmalarımızın gidişatında bilgilendirici çok kıymetli katkılarının yanında evlerini bizlere açarak Ahmet Nedim Bey’in ellerinde olan fotoğraflarının kopyalarına ulaşmamızda cömertçe davrandılar. Sevgili Nur’un İstanbul’da olması büyük şanstı. Zira Mersin’de olmam nedeniyle gerektiği durumlarda Nur, Duygun Hanım’la görüşmeleri sağlıyordu.

Bu önsözde uzun uzun Ahmet Nedim Bey’in biyografisinden bahsetmek yerine kitabın içeriğinden kısaca bahsetmek istiyoruz. Zira yazarla ilgili bilgilere ihtiyaç duyulduğunda yukarıda bahsettiğimiz makale ve teze bakılabilir. Bunun yanında Mustafa Uzun’un “‘Çanakkale’de Namaz’ Şâiri Ahmet Nedim Servet Bey” (Aralık 2022) başlıklı geçtiğimiz yıl yayımlanan bir makalesi de mevcuttur. Kitabın ilk kısmında, yazarın kendisi, edebi yönü ve fikirleri, hayata bakışı başta olmak üzere, çevresi, dostları, dönemin önemli şahsiyetleri ve seyahatleri boyunca şahitlik ettiği bölge halkının yaşamı, folkloru ve kültürel değerleri gibi birçok noktada tarihe ve çağına ışık tutan Kızıldeniz ve Akdeniz’in kollarında Yemen’den Mısır’a; İskenderiye’den Yunanistan’a; Pire’den, Çanakkale’ye, İstanbul’dan Ankara’ya, Eskişehir’den Kütahya’ya doğru uzanan gezileri üzerine odaklı, samimi bir dille yazdığı günlüklerine yer verdik.

Dört yıl kaldığı Yemen’den ayrılırken yolculuğu esnasında 19 Nisan 309 (1 Mayıs 1893) Pazartesi Sinanpaşa’da tutmaya başladığı birinci defterdeki günlüklerini 20 Mayıs 309 (11 Haziran 1893) Perşembe günü İskenderiye’de

noktalar. İkinci Defterin ilk sayfası birinci defterde kaldığı yerden devam ederek başlar, o nedenle ilk sayfaya tarih koymaz. Ancak sonraki sayfayı “21 Mayıs 309 (2 Haziran 1893) Cuma Rus Vapurunda” başlığıyla günlüğüne not eder ve 25 Mayıs 309 (6 Haziran 1893) Salı günü “*Elvedâ ey eşk-i çeşm başka bir sahraya git /Eşk-i çeşmi kalmamış bir dilde şikâyete git*” dizeleriyle dönemin başkenti İstanbul ile kapatır ikinci defteri. Üçüncü defter ise 14 Temmuz 1311 (26 Temmuz 1895) Cumartesi Ankara’da başlar. Bu geçen iki yıllık süre içinde üçüncü deftere başlamadan önce başka günlükler tutmuş mudur elimizde o kayıp yıllara dair bir belge yok ancak, üçüncü defterin ilk satırlarında “*İstanbul’da esnâ-ı müfâkarat-ı hasra, hâtırat-ı seyâhatimi kaydetmek üzere aldığım şu deftere henüz bir cümle bile kaydetmeye muvaffak olamadım. İstiyordum ki son vakâyi-i lüzûmeyi günü gününe yazayım. Şu iki günlük yolculuk ve bir aylık mesâfe esnâsında bütün meşhûrâtım kaydolsun. Fakat olmadı, olmadı. İşte Ankara’ya muvâsalatımdan bir hafta sonra defterimi elime aldım. Yazmaya başladım*” der. Bu açıklamalara bakınca Ahmet Nedim Bey’in aralıklarla kayıtlar tuttuğu açıktır. Ne yazık ki elimize günlüklerinden sadece bu üç defter ulaşabilmiştir. Hatta 5 Ağustos 311 (17 Ağustos 1895) Cumartesi Kütahya’da noktalanan günlüğünün son cümleleri de yarım bırakılmıştır. Bize verilen üçüncü defterin nüshalarına düşülen notta yirmi altı sayfa olduğu ve burada bittiği yazılıdır. Ancak son cümlelerin devamının olmayışı günlüğün burada bitmediğini de göstermektedir. Biz bu çalışmaya başladığımızda da oğlu Vedat Nedim Tör vefat ettiği için ve Vedat Bey’in oğlu Engin Bey de o sıralar yaşlı ve hasta olması dolayısıyla bilgi verebilecek durumda değildiler. Fevvere Hanım ve Duygun Hanım’da da başka elyazması metin bulunmadığı için şimdilik bu kadarıyla yetinmek zorunda kaldık. İlerde umarız, günlükler ve risalelerin izi sürülerek başka metinlere kapılar aralanabilecektir.

Günlüklerin ardından vatan aşığı, millet sevdalısı bu ülkü adamının buram buram toprak kokan şiirleriyle halkı için, yurdu, bayrağı ve milleti için uğraşan bir dava adamının risalelerine yer verdik. Kitabın sonunu ise Ahmet Nedim Bey ve ailesinin fotoğraf albümüne ve soyağacına, Fevvere Hanım’ın dedesini ve çalışmalarını anlatan bilgilendirici mektubuyla risalelerin kapak kısımları ve ölüm ilanına ayırdık.

Bu kitabın hazırlanmasında ellerindeki belgeleri bize ulaştıran ve Osmanlı’nın zayıflama, çöküş ve bitişine, akabinde Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşuna şahitlik eden Türk edebiyatının pek bilinmeyen, daha doğrusu unutulmaya terk edilmiş ya da gün yüzüne çıkarılamamış bu önemli şair, yazar ve düşünürünü tanımamıza ve tanıtmamıza vesile olan güzel insanlara Fevvere Timurkan ve Duygun Türkmen Oswald’a teşekkürü bir borç biliyoruz. Ayrıca -iyi ki- Nur

'a Ahmet Nedim Bey'i tez konusu yaptıran ve bu uzun süreçte metinlerin çevrilmesinde cesaret verici yönlendirmelerde bulunan Prof. Dr. Kâzım Yetiş Hocamıza da çok teşekkür ediyoruz.

29. Ekim 2023

Elmas şahin & Nur Doğan

İÇİNDEKİLER

GÜNLÜKLER	1
1.DEFTER	2
2. DEFTER	37
3. DEFTER	49
ŞİİRLER	75
TAKRİZ	76
DEVLETLÜ SERASKER PAŞA HAZRELERİNE.....	76
SARMASATİ TASVİR	79
DEVLETLÜ AHMED FEYZÎ PAŞA HAZRETLERİNE.....	80
TÜRK'ÜN DESTANI.....	84
İZCİ- KEŞŞÂF – TÜRKÜSÜ.....	95
AH RUMELİ	95
HEDİYE.....	102
Bolayır	103
Ben Bir Türk'üm	108
Yılan Masalı	110
Yaralı.....	118
(Kırık Kundak)	119
NAMAZ	124
CENK DESTANI.....	127
BAY NECDET RÜŞTÜ'NÜN TUHFELERİ KONUSUNDA	137
(PAPULAS)A DESTAN	138
RİSALELER.....	144
MÜSLÜMANLARA MAHSUS KURTULMAK YOLU	145
TATLI ÜMİDLER ACI SÖZLER.....	168
SON SÖZLER.....	187
FOTOĞRAF ALBÜMÜ.....	191
BELGELER	201